

Мартиненко Володимир Олександрович
Харківський регіональний інститут
НАДУ при Президентіві України
аспірант кафедри економічної політики
м. Харків, вул. Другої П'ятирічки, 65/104
тел.: 94–96-32

Щодо реформування системи управління охорони природного середовища

Сучасний стан соціально-економічного розвитку України характеризується складною екологічною ситуацією на місцевому, регіональному та національному рівнях. Забезпечення сталого розвитку країни на основі раціонального використання природних ресурсів має супроводжуватись належною системою управління природокористуванням та охороною природного середовища.

Говорячи про систему управління у сфері охорони довкілля, слід відзначити, що вона має два основні зрізи: адміністративно-територіальний і галузевий. Щодо першого, то ця система будується відповідно до адміністративно-територіального поділу держави і як об'єкти управління до неї входять: охорона навколишнього природного середовища на рівні держави, області, району, окремого населеного пункту (міста, селища, села). Стосовно галузевого управління, то тут функціонують інституції спеціального державного управління.

Загалом, система державного управління у сфері екології та природних ресурсів охоплює інституції [1, ст. 16]:

- загальної компетенції: Кабінет Міністрів України, уряд АРК, місцеві державні адміністрації, а також органи місцевого самоврядування;
- спеціальної компетенції: Міністерство охорони навколишнього природного середовища України і його органи на місцях, Державний комітет лісового господарства України, Державний комітет України по земельних ресурсах, Державний комітет з водного господарства України, Державний комітет рибного господарства України;
- громадських організацій: Українське товариство охорони природи, Українська екологічна академія наук, Українська екологічна асоціація „Зелений світ”, Національний екологічний центр, Український екологічний фонд та інші.

Територіальними органами управління охороною навколишнього середовища є відповідні відомства Міністерства охорони навколишнього природного середовища України та відділи охорони природи виконкомів Рад народних депутатів.

Для здійснення контрольних функцій у сфері охорони навколишньої природного середовища створена Державна екологічна інспекція Міністерства охорони навколишнього природного середовища України.

Діюча на сьогодні в Україні система управління природоохоронною діяльністю занадто централізована і відомча. Це веде до зниження ефективності управління, а також не дає можливості повністю враховувати територіальні інтереси у створенні екологічно безпечного оточуючого середовища. Тому виникає необхідність у реформуванні системи управління з площини жорстко централізованого державного управління у розгорнуту форму партнерства в наступних векторах: державному, громадському (цивільному), приватному (бізнесовому).

Державний сектор управління у сфері екології потребує реорганізації через перерозподіл загальних і спеціальних функцій, а також уточнення галузевих пріоритетів національної екологічної політики (НЕП) (виробничих, транспортних, комерційних, освітянських, медичних та інших) через єдину державну Програму дій з охорони довкілля (національну стратегію в галузі екології).

Громадський сектор управління дозволяє громадським, науковим, творчим та професійним спілкам і організаціям реалізувати на практиці принцип громадського нагляду за діяльністю держави у сфері екологічних відносин та створює альтернативи, які потрібно враховувати іншим складовим нової екополітики.

Приватний сектор зорієнтований на широке застосування ринкових підходів до вирішення існуючих екологічних проблем, а також забезпечення розвитку екологічно орієнтованого бізнесу через взаємодію з іншими складовими екологічних програм. НЕП. Усі складові НЕП вимагають також збалансованого підходу та узгодження не лише на національному (загальнодержавному), але й на регіональному і місцевому рівнях задля реалізації основного екологічного постулату: "Думати глобально - діяти локально".

Перехід на таку складну структуру задля реалізації НЕП дозволить зробити Україну відкритішою і демократичнішою, завершить інституційні перетворення в галузі охорони довкілля, збалансує основні важелі впливу на вироблення рішень щодо охорони природи, раціонального природокористування та екологічної безпеки населення. Водночас це дозволить ефективніше працювати органам державної влади, які є найбільш відповідальними перед громадянами країни за дотримання та реалізацію усіх положень НЕП.

Література

1. Закон України про охорону навколишнього природного середовища від 25 черв. 1991 р. №1264-ХІІ // Закони України. – Т. 2. – К., 1996.